

Извештај о суноврату и нади

(Мишо Вујовић: *Цепарење Ltd*, „Принцип Прес” и ИН4С, Београд–Подгорица, 2025)

Ни вагон соли поједен са неким није довољан да знаш ко је заиста он. (...) Добра ти је она, Буковски: „Када некој особи придамо већи значај но што је њена вредност, обично нам врати разлику!”

Те реченице и мисли конач су којим је сашивена одора за нову књигу Мише Вујовића (*Цепарење Ltd*

, „Принцип Прес” и ИН4С, Београд–Подгорица, 2025). Са четрдесет четири густа и сликовита поглавља, уз „Претходно накашљавање” и поговорне цртице, ова књига написана је читко и питко. Ништа не запиње, а стегне те нешто у грлу. У ауторовом досадашњем стилу, препознатљивом, главни вектори померени су од новинарског и публицистичког ка књижевном. Поднаслов („Елитистички појмовник за почетнике”) саркастичан је, ниче из „горког талоба искуства” (Киш). Писац зна (пост)транзициону псеудоелиту изблиза, њена изопачења и суноврате, *онтологију иза маске*

, и списатељским средствима извештава из прве руке. Професор Голуб Голужа, Баки звани Лувр, Ахмо, Ниночка, Јелена, Попадија, Жика, Акакије, г-ђа Каћа, Ћутук и Ћогат... Све су то препознатљиви ликови, дати реалистично, у ствари документарно.

„Песимиста је, знамо, оптимиста са искуством”, наводи се у уредничкој белешци уз *Цепарење Ltd*

. „А пред нама се отвара књига големог искуства. Колоплет ликова са лажног врха и истинског дна. Елита вулгарног капитализма, тајкунска, политичка, естрадна, удбашко-привредна, медијска... Морални и вредносни слом, себичност до идиотлука и неман новца, изневеравање пријатеља као помагало у 'играма моћи' и грабежи. Налицкано сметлиште људи, идеја, завета, па и обичних људских драгоцености као што су дата реч, (само)поштовање, правичност, истинољубље, част. Ту су, дабоме, и *они други*
: дивни људи у којима још живи божанска искра...”

Међу тим другим, благородним и светлим, без којих се на овом свету не би ни могло опстати, свакако су чича Пера и син Ђоле из ковиљске „Чарде на крај света”. Један од тих је и почивши Влада Канић, аутор песме „Има један кућерак у Срему”. Писац га посећује на Коси, тачно изнад места где је поред давног Добановачког друма (данашњег Тошиног бунара) био онај опевани кућерак. Влада Канић је у старачком дому, зна да се гаси, зна да је ситуација човека под капом небеском трагична, али још воли људе, смирен је, и смеши се сетно. За њега сета није „само финије издање скепсе”, како то кажу неки леви теоретичари и песници (Поглавље 24: „Човек вере у меру...”).

НА УГЛУ БАЛКАНСКЕ И КОРУПЦИЈСКЕ

Да би све то похватио, сав мрак и светлуцања, поноре и висове, ништарије и племените, аутор прибегава хибридном писму, преплету, улази у међужанровски лавиринт. И бурлеска, и козерија, и социолошки оглед, и памфлет, и омаж, и новински текст, и пасквила, и црни памтеник, и сасвим романескни делови. Неопходно је бити унутра да би се сведочило, што је изгледа немогуће без рана и разочарања.

„*Цепарење Ltd.* Миша Вујовића је инвективни, језички бриљантан и бескомпромисно ангажован текст који у форми псеудо-појмовника, цртице и приповетке храбро разоткрива моралну патологију савременог друштва”, пише Гојко Раичевић у рецензији „Из утробе поремећеног система”. „Са оштрином сатире која на моменте прелази у

језичку фурију, Вујовић исписује паноптикум домаћих олоша, 'јуда', муфљуза, климоглаваца, кокошара и јајара, смештајући све то у трагикомичан, али језиво препознатљив контекст посттранзиционе Србије. Главни протагониста, проф. Голуб Голужа, антитеза је сваком позитивном јунаку: он је симбол оног слоја друштва који, прилагодљив као паразит, успева да опстане и напредује у свакој власти, у сваком поретку, у свакој моралној клими. Његова животна метаморфоза сведочи о систему који не награђује вредност, већ сервилност и подлост.

У формалној равни, текст је микс новинарског и књижевног, репортажног и прозног, афористичког и есејистичког – као да је Андрићев 'Јеленак' сусрео Булгаковљевог Воланда на раскрсници Балканске и Корупцијске улице. *Цепарење Ltd.* није само литература: то је суд, и сведочанство, и оптужница."

Важне истине у овој књизи изриче Ћопави Хомер, луцидни лик који је нека врста унутарњег гласа или алтер ега самог аутора (рецимо у поглављима „Ни Сократ ни Грк – Ћопави Хомер” и „Улицом детињства уз припомоћ Ћопавог Хомера думам”).

„Голуб Голужа није пао са неба. (...) Није он први који је узео, нити ће бити последњи који је џепарио без страха да ће бити откривен. Његова даровитост је у томе што је знао шта се може узети, а да се не види. Шта се може покрасти, а да се жртва захвали. Ова књига није само запис о њему. То је дијагноза друштва у којем се више не цени истина него способност да се из ње изађе некажњено”, наглашава сам писац у белешци после свега. „Ако је остало ишта што нам нико није узео – онда је то питање: колико вреди човек кад му више ништа није свето, а све му је дозвољено? На тој реченици почива ова књига. У тој је тишини – њен ехо.”

Ово је, рекосмо, горка књига. И тешка. Опомињућа. Мрак куља из света у којем обитавамо, свеједно да ли му припадамо или смо његова жртва, да ли смо у њему ловци или ловина. Мрак куља из очију неких које смо припустили близу. Оно што је вазда било страшно сада је, у овим развалинама друштва и државе, „сасвим обична ствар”, „правило игре”, „па то сад сви раде”. „Човеку који стида нема – ништа се не може”, пришаптава Доброило Ненадић, стари мајстор.

Али, као сви ваљани и крштени аутори, Мишо Вујовић зна да путеве и хоризонте морамо оставити отвореним. Нисмо ми ти који имају право да у овој крчми угасе светло, оповргну видела. Морамо, и у свом срцу и у свом окружењу, одбранити простор за наду. Зато

закључује, посредно и непосредно:

Не судим, само сведочим. Судиће други. Бог, време, потомци, друштво, судови. Ваљда. (...) Не могу због неких погрешних процена мењати своје животне постулате. И даље полазим од позитивних претпоставки о људима и пружам шансу. Све друго било би прелест и невера. Не би се са тим могло живети, опстати. <

Бранислав Матић

Објављено: четвртак, 7. август 2025, 14:37h